Kuva 1. Rakkohaurun kasvustoa Räyhien saarten läheisyydessä. Kuva: Heidi Arponen/Metsähallitus.

2.5.2019

Heidi Arponen

Suojelubiologi (merisuojelu), Metsähallitus

email heidi.arponen@metsa.fi

Viasvedenlahden vedenalainen luonto

Viasvedenlahti on Preiviikinlahden ohella alueen suurimpia Natura-luontotyyppiin ”laajat matalat lahdet (1160)” kuuluvia vesialueita. Itse Viasvedenlahti ei ole Natura 2000 -verkostossa, mutta suuri osa merenpuoleista lahtea sisältyy Selkämeren kansallispuistoon. Viasvedenlahti rajautuu lännessä rikkonaiseen Luvian saaristoon ja Luvian saariston Natura-alueeseen (SPA/SAC FI0200074). Pohjoisessa Kuuminaistenniemen Natura-alue (SAC FI0200081) kattaa osan Kuuminaistenniemen matalista fladoista ja kluuveista.

Viasvedenlahden vedenalaisluonto on monipuolista, käsittäen suojaisten pehmeiden mutapohjien lajeja, hiekka-sorapohjien putkilokasveja kuin kovien kiviriuttojen leväyhteisöjäkin. Laajana merelle aukeavana lahtena Viasvedenlahden vedenalaiset kasvi- ja leväyhteisöt ovat osittain hyvin avoimia tuulen, aallokon ja jään merenpohjaa muokkaaville vaikutuksille.

Säpin saaren ympärillä aallokko paiskoo pohjia voimalla. Valoa ja veden vaihtuvuutta arvostava rakkohauru (*Fucus vesiculosus*) viihtyykin näillä ulomman saariston kovilla kallio- ja kivikkopohjilla, muodostaen paikoin hyvinkin tiheitä esiintymiä. Ja missä rakkohauru pärjää, sieltä yleensä löytyy myös monipuolinen punalevien valikoima. Punainen, nimensä mukaisesti kärjistään haarova haarukkalevä (*Furcellaria lumbricalis*) sekä mustaluulevä (*Polysiphonia fucoides*) ovat tyypillisiä ulomman saariston punalevälajeja. Kivikko- ja kalliopinnoilla elelee myös sinisimpukka (*Mytilus trossulus*).

Kuva 2. Räyhien matalien saarien väleissä on aallokon piiskaamasta hiekkapohjasta kohoavia vedenalaisia kivikkoriuttoja, joilla kasvaa laajoja rakkohauruniittyjä. Vahvoina jäätalvina ahtojäät raapivat osan riuttojen vedenalaisesta kasvillisuudesta pois, antaen näin leville uusia kasvualustoja seuraavaksi kevääksi. Kuva: Heidi Arponen/Metsähallitus.

Viasvedenlahden merenpuoleisille koville kivikko- ja kalliopohjille tyypillisiä levälajeja ovat rakkohaurun lisäksi mm. rihmamaiset puna-, rusko- ja viherlevät kuten viherahdinparta (*Cladophora glomerata*), punahelmilevä (*Ceramium tenuicorne*), litupilvilevä (*Ectocarpus siliculosus*) ja lettiruskolevä (*Pylaiella littoralis*). Ruskealta risuluudalta näyttävää pohjankivisutia (*Battersia arctica*) löytyy myös paikoin riutoilta. Suomen kookkaimman meriäyriäisen kilkin (*Saduria entomon*) saattaa myös nähdä etsimässä raatosaalista Viasvedenlahden tasaisilla hiekkapohjilla.

Hiekkapohjilla kukoistaa monipuolinen putkilokasviyhteisö. Ahvenvita (*Potamogeton perfoliatus*) ja hapsivita (*Stuckenia pectinata*) ovat yleisiä lajeja, joita tavataan kautta Viasvedenlahden. Merihaurat (*Zannichellia palustris*) ja merihapsikat (*Ruppia maritima*) muodostavat kapealehtisiä, suikertavia juurakoita hiekkapohjille. Suojaisissa, matalissa lahdenpoukamissa voi nähdä veneen reunalta, miten keskenään melko samannäköiset lajit karvalehti (*Ceratophyllum demersum*), tähkä-ärviä (*Myriophyllum spicatum*) ja kalvasärviä (*Myriophyllum sibiricum*) ojentelevat pitkiä kiehkuralehtisiä varsiaan kohti pintaa. Myös valkokukkainen merisätkin (*Ranunculus baudotii*) kuuluu Viasvedenlahden lajeihin.

Kuuminaistenniemi on Viasvedenlahden pohjoisosassa mereen työntyvä pitkänomainen niemi, jonka rantaviivaa rikkovat lukuisat pienet maankohoamisen seurauksena eriasteisesti merestä irti kuroutuvat suojaisat fladat, kluuvit ja pienet lahdelmat. Näissä pehmeäpohjaisissa, matalissa vesialtaissa kasvaa merinäkinruohoniittyjä (*Najas marina*) ja useita näkinpartaislajeja, kuten mukulanäkinparta (*Chara aspera*), merisykeröparta (*Tolypella nidifica*) ja karvanäkinparta (*Chara canescens*). Myös punanäkinparrasta (*Chara tomentosa*), hapranäkinparrasta (*Chara globularis*) ja itämerennäkinparrasta (*Chara baltica*) on havaintoja Viasvedenlahdella. Vesisammaliin kuuluvaa isonäkinsammalta (*Fontinalis antipyretica*) voi myös löytää Kuuminaistenniemen pienistä fladoista.

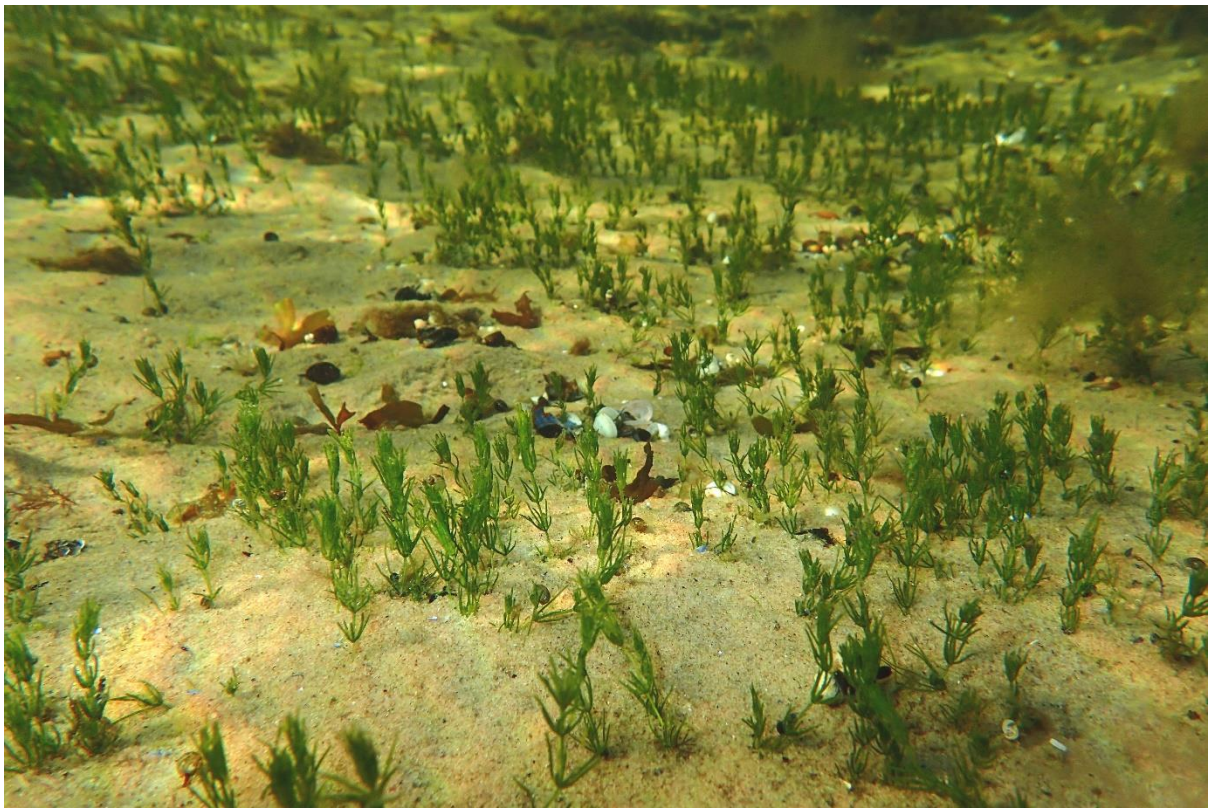

Kuva 3. Mukulanäkinparta (*Chara aspera*) kasvaa Räyhien saarten hiekkapohjaisilla matalan veden alueilla. Kuva: Heidi Arponen/Metsähallitus.

Näkinpartaisten esiintyminen kertoo veden laadusta, sillä näkinpartaiset paitsi tarvitsevat valoa ja kirkasta vettä selviytyäkseen, niin myös puhdistavat parhaimmillaan itse fladan vettä sitomalla ravinteita ja muita aineita itseensä. Fladoista löytyy myös muita pehmeän pohjan kasvilajeja, kuten ahvenvitaa ja hapsivitaa. Yhdessä tiheä kasvillisuus muodostaa suojaisia elinalueita kaloille ja kalanpoikasille. Pohjakasvillisuuden suojissa elävät myös monet meren pienet selkärangattomat eläimet kuten siirat, katkat ja kotilot.

Viasvedenlahden pohjukassa jääkauden jäljet näkyvät rannikon suuntaisina, vedenpintaa raidoittavina moreeniharjanteina. Näiden harjanteiden väleihin jää suojaisia kolosia ja lahdelmia, joissa pehmeää pohjaa kasvualustakseen vaativat kasvit, kuten merinäkinruoho, merihaura, mukulanäkinparta, karvanäkinparta ja hapsikat erityisen hyvin viihtyvät.

Kuva 4. Selkpuoran saarien maisemaa Viasvedenlahden koillisrannalla. Kuva: Heidi Arponen ja Kevin O´Brian/Metsähallitus.